

PUT OD KOJEG SE NE ODUSTAJE

► Piše: fra Goran Azinović

Svaki narod ima svoje kolektivno pamćenje, a to pamćenje sadržano je u pojmu historiografija. Hrvatski enciklopedijski rječnik donosi dva značenja termina *historiografija*. Prvi pojam govori da je historiografija znanost koja se bavi opisivanjem prošlosti ljudskoga društva prema izgrađenoj metodi, a ta bi metoda zapravo bila historijska znanost. Drugi pojam govori o Herodotu, grčkom povjesničaru, koji je prozvan »ocem povijesti« pa je naglasak stavljen na predznanstveno bavljenje prošlošću sve do 19. stoljeća. Znači, svako proučavanje prošlosti je historija dok je historiografija najvažnija znanost svakoga naroda. Bez istinite i objektivne historiografije ne postoji narod, ni nacija, a još više ni jezik, samim time ni budućnost, jer narod bez istinite prošlosti jedva da ima svoju sadašnjost! Istinita i objektivna historiografija temelj je države i državotvornosti budući da se tek na istinitoj historiografiji postiže ujedinjenje svih djelatnosti i težnja određenih skupina i osoba u njima.

Hrvatska historiografija XX. stoljeća prepuna je primjera kako se oblikovala politika povijesnoga pamćenja. Prema nekim, naime, povjesničarima koncept »suočavanja s prošlošću« nije dobrodošao u struku jer narušava njezinu tobožnju objektivnost i apolitičnost. Ali, pravo zanemarivanje i izbjegavanje vrijednosnih sudova u povijesnu predočavanje događaja poput rata i masovnih pokolja koje je počinio totalitarni komunistički režim zapravo olakšava vladajućim političkim elitama manipuliranje povijesnim sjećanjem. Louise L. Lambrichs, francuska spisateljica i filozofkinja, obrađujući u većem broju svojih djela teme iz hrvatske suvremene povijesti u jednom razgovoru takve je mehanizme koji se bave manipulacijom prošlosti te skrivanjem istine nazvala »mehanizmima pakla«¹. Preispitivanje prošlosti pomaže jačanju demokratskih i čudorednih vrijednosti društva – naglašava Lambrichs. Još je Paul Ricoeur sažeto istaknuo u svojoj analizi samog procesa historiografske operacije svjedočenja, tj. »povjerenje koje se ukazuje tuđoj riječi, društveni svijet čini intersubjektivno dijeljenim svijetom«. Stoga je »zdrav razum teško pogođen kada iskvarene političke institucije stvaraju ozračje međusobna nadziranja, prokazivanja, u kojem prakse laganja u korišteni glodu povjerenje u jezik«, »manipuliraju pamćenjem«².

U našem se društvu već desetljećima manipulira istinom i poviješću, a samim time i pamćenjem. I danas se zaobilazi lustracija – rasvjetljivanje, čime se pravi odmak od demokracije koja je jedini put za istinu. Zato možemo slobodno kazati da dokle god nije provedena lustracija,

mi zapravo nismo društvo koje živi demokraciju. Emil Ciron je znao kazati da je »gore živjeti u lažnoj demokraciji, nego u istinitom totalitarnom sustavu«. Znači, po Cironu, lažna demokracija jedna je vrsta totalitarnoga sustava jer živi na laži, a laž je temelj svih totalitarnih sustava pa i same demokracije koja sve više postaje demokratizam, jedan od raznih »-izama« što su se obrušili na čovjeka.

Lustracija u Hrvatskoj ne postoji jer rasvjetljivanje nije pogodno ljudima iz bivšega totalitarnoga režima koji su bili njegovi ne samo suradnici nego su činili samu jezgru toga režima. Lustracija je, dakle, pojam o kojem u Hrvatskoj ne postoji zakonska odredba. Bilo je nekih pokušaja predlaganja zakona o lustraciji, ali, naravno, oni su više puta odbijeni. L. Lambrichs proces suočavanja s prošlošću smatra iznimno važnim te navodi: »Povijest je živa disciplina, a povijesna znanost, u načelu, rigorozna. Profesionalni povjesničari dobro znaju da je povijesna objektivnost relativna i da svaka povijest uvijek traži da bude iznova pretraživana kako bi bila bolje shvaćena u svom specifičnom kontekstu. Sigurno je da suočavanje s prošlošću izaziva strah u većine ljudi, bili oni povjesničari ili ne. I jednako je sigurno da misliti često znači ometati uvriježena shvaćanja. No, kako bismo mi to gradili zajedničku budućnost, malo manje mračnu od prošlosti, a da ne razumijemo prošlost iz koje dolazimo? Nejasno je to shvaćanje da bi povijest trebala biti »apolitična«. Naime, i naša je sadašnjost sutra povijest. U tim uvjetima, kako bi povijest mogla biti apolitična? Kako drukčije tumačiti izraz »političke znanosti« ako ne tako da se one naslanjaju na neko što bolje rasvjetljeno viđenje povijesti? Upravo zato što nema pronicljivosti i povijesne kritike, političke elite mogu manipulirati povijesnim pamćenjem. No biste li mi vjerovali kad bih vam rekla da je rat iz 1991. jednim dijelom rezultat komunističke historiografije i njezina utjecaja u zapadnome svijetu?«

Stoga smo svi pozvani svaki dan apelirati i zahtijevati da se pokrene proces suočavanja s prošlošću, a njega nema bez lustracije – bez rasvjetljivanja. Povijest se, naime, jedino može rasvjetliti istinom. Zapravo lustracija je samo proces koji se odnosi na sprječavanje nositelja nekadašnjih visokih dužnosti u Komunističkoj partiji, tajnim policijama, obavještajnoj službi Udbi i sličnima da i danas ne budu u vrhu i na vlasti. Tek će se tada povijest moći »otvoriti« i rasvjetliti u istini. Lustracija je proces koji omogućava da povijest konačno bude predana u krilo istine. ✍

¹ Nada Kisić-Kolanović, »O suočavanju s prošlošću – razgovor s Louis L. Lambrichs«, *Časopis za suvremenu povijest*, vol. 43, Zagreb, 2. listopada 2011., str. 589. – 604.

² Paul Ricoeur, »Pamćenje, povijest, zaborav«, *Quorum*, 24, Zagreb, 2008., str. 238. – 266.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudes« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«, K., 2 (19),
Široki Brijeg, lipanj – prosinac, 2017.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić



Dragi čitatelji!

Zanimljivo je ovo stanje u hrvatsko-me društvu s obiju strana granice. Ne mislim na trenutna politička kretanja, nego na naše suočavanje s prošlošću. Godinama nam tupe da bismo to trebali učiniti, no kada to učinimo, onda nas napadaju kako šutimo o svojim zločinima. Neshvatljivo! Ponajprije, čiji smo to mi pa bismo se trebali ispričavati za zločine te naše skupine? A riječ je zapravo samo o zločinima jugokomunista s jedne strane i zločina svih ostalih s druge strane. Dotični su vladali punih 45 godina te su nesmiljeno skrivali svoje, a otkrivali stvarne ili nestvarne zločine onih drugih. Međutim, naši petokolonaši nikako to ne žele uvidjeti. Drago im, zbog isplativosti, biti u tuđoj službi i to ti je to.

Mi, pak, krenimo drugim smjerom. Kao primjer tomu može nam poslužiti Jan Mikrut, profesor crkvene povijesti na Gregorijani. Odlučio je suočiti se s prošlošću pa je počeo istraživati mučeništvo kršćana u srednjoistočnoj Europi i SSSR-u pod komunističkim režimom. I počele su izlaziti ne knjižice, nego tomovi knjiga, toliko je toga bilo. Na predstavljanju u Rimu, uz crkvene velikodostojnike i pripadnike, bili su i diplomatski predstavnici raznih država. Treba li neka jasnija poruka?

Godinama se biskup Bogović bori da se stvarno suočimo s tom prošlošću. Zacijelo mu je životno djelo Crkva hrvatskih mučenika na Udbini, ali nipošto manje važno nije ni Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Hrvatske

države s obiju strana granice nisu smogle dovoljno hrabrosti suočiti se s prošlošću pa je on to morao potaknuti barem u okrilju Crkve. Između ostaloga, spomenuta Komisija popisuje pobijene katolike tijekom jugokomunističke strahovlade i među njima traži kandidate za mučeništvo. Molimo Boga da u tom što bolje uspije. Istodobno biskup Bogović nastoji pokrenuti izgradnju tzv. Svehrvatskoga groba. Još to nije uspio, ali nije do njega, do države je. U okolici Crkve hrvatskih mučenika na Udbini izgradilo bi se mjesto gdje bi se pokapali posmrtni ostatci svih onih za koje znamo da pripadaju našem narodu, ali ne znamo tko su. Zar to naši petokolonaši ne mogu pozdraviti barem kao humano djelo, a da o onom vjerskom ne govorimo? Trebali bi, no kako to izgleda u stvarnosti, mogu vidjeti na primjeru Groblja mira na Bilima.

Svjesni pojedinci i nadalje pomažu Vicepostulaturi otkrivati pravu istinu o pobijenim hercegovačkim franjevcima. Tako je mladi nadareni povjesničar Hrvoje Mandić otkrio da su fra Leo Petrović i skupina franjevaca u Mostaru pomagali svima onima koji su bili proganjeni. Nisu gledali ni na vjeru ni na naciju, važno je samo bilo pomoći čovjeku u nevolji. Jugokomunisti su sve to krili kao zmija noge, a dotične su uglavnom prije toga skratili za glavu. Naravno da ćemo učiniti sve da se konačno raspetlja istina o toj našoj prošlosti.

U spomenutu duhu neka vam je

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Povijesne okolnosti	51
Istraživanja	17	Suočavanje s prošlošću	53
Pobijeni	27	Razgovor	56
Nagradni natječaj	39	Iz Vicepostulature	58
Podsjetnik	44		